

Vergaderjaar 2017–2018

26 150

Algemene Vergadering der Verenigde Naties

Nr. 171

**BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VOOR
BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 juli 2018

Deze brief informeert u over de inzet van het Koninkrijk der Nederlanden voor de 73ste zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) in New York, waarvan de zogeheten ministeriële week op 24 september 2018 begint. Het verslag in de bijlage blikt terug op de tot nu toe behaalde resultaten van de huidige 72ste zitting van de AVVN (september 2017 – september 2018).

In 2018 is het Koninkrijk lid van de VN-Veiligheidsraad (VNVR). Daarmee is ons land op alle niveaus binnen de VN actief betrokken bij de besluitvorming. Het lidmaatschap van de VNVR brengt een belangrijke verantwoordelijkheid met zich mee. Het biedt tevens de kans voor een samenhangende en versterkte inzet van het Koninkrijk binnen en via de VN om wereldwijd welvaart, vrede en veiligheid te vergroten. In het aankomende AVVN-jaar – en tijdens de ministeriële week – stelt het Koninkrijk de prioriteiten in de VNVR voorop, te weten conflictpreventie, *accountability/rule of law* en de modernisering van vredesmissies.

I. Belang van inspelen op het veranderende multilaterale landschap

Het multilaterale speelveld verandert. Het huidige systeem, dat in grote mate is opgebouwd door landen als Nederland – belanghebbers van het multilaterale kader – levert minder vaak de uitkomsten die we gewend zijn; en deze staan soms zelfs haaks op onze belangen. Opkomende landen versterken hun grip op de multilaterale orde en zetten geregeld het systeem naar hun hand. En traditionele medestanders, zoals de Verenigde Staten of het Verenigd Koninkrijk, bekleden – om uiteenlopende redenen – een andere rol in de ontwikkeling en handhaving van het multilaterale systeem dan voorheen.

De effecten van die nieuwe verhoudingen worden steeds zichtbaarder. Soms blijken die positief, zoals China's steun aan de uitvoering van het klimaatakkoord en de oproep van het land tot vrijhandel. Echter, de groei van onvrije en repressieve regimes wereldwijd baart zorgen. Het aanklaarten en aanpakken in multilateraal verband van mensenrechtenschendingen wordt er niet gemakkelijker op. De tendens om de vruchten van samenwerking zo te verdelen dat iedereen er baat bij heeft, wordt in toenemende mate ingeruild voor polarisatie en het nastreven van eigenbelang. Het Syrische conflict is het tragische voorbeeld van verscherpte internationale tegenstellingen die het multilaterale systeem verlammen. Geopolitiek denken en constructief multilateralisme staan op gespannen voet met elkaar.

De realiteit mag echter geen reden zijn tot doemdenken, maar dwingt tot constant en assertief meebewegen. In het multilaterale landschap – zowel binnen de VN als de EU – is de praktijk er inmiddels één van «variabele geometrie»: permanente coalities en statische verhoudingen maken plaats voor ad-hoc samenwerking. Landen zitten bij internationale bijeenkomsten bovendien steeds vaker aan tafel naast bedrijven, het maatschappelijk middenveld en jongeren. Deze manier van samenwerking – flexibel en inclusief – is een kans voor het Koninkrijk.

Net als het Koninkrijk moeten ook internationale structuren zelf mee veranderen. Als de VN onvoldoende hervormt, en daardoor niet voldoende levert, vermindert het vertrouwen in de organisatie en komen *global public goods* als klimaat, milieu en ontwikkeling onder druk te staan. Als de ontwikkeling van internationaal recht statisch blijft en de naleving ervan in gebreke blijft, krijgen grondoorzaken van conflict, zoals mensenrechtenschendingen, ongelijkheid en armoede, vrij spel en komt veiligheid en stabiliteit in het geding.

Daarom blijft het Koninkrijk een voortrekkersrol spelen om de VN te versterken, zodat de organisatie in staat is om resultaten te leveren op uitdagingen van gezamenlijk belang. De steun van het Koninkrijk aan de Secretaris-Generaal van de VN, António Guterres, staat als een huis, maar het is duidelijk dat de SGVN de hervormingsopdracht niet alleen kan uitvoeren. Belangrijke donoren als het Koninkrijk moeten hun invloed en portemonnee laten gelden om vooruitgang te boeken op de hervorming van het ontwikkelingssysteem en de uitvoering van de *Sustainable Development Goals* (SDG's). Creatieve coalities en oplossingen moeten gezocht worden buiten traditionele kaders, zoals via initiatieven als de bewijzenbank voor Syrië (IIIM) en coalities voor de bestrijding van seksueel grensoverschrijdend gedrag. En het Koninkrijk en partners moeten ervoor zorgen dat unilateralisme een onaantrekkelijk alternatief blijft.

De ministeriële week van de 73ste AVVN wordt zoals gebruikelijk gecombineerd met verschillende thematische toppen, zoals over de modernisering van vredesoperaties, SDG-financiering, terrorisme, klimaat, migratie en gezondheid (niet-overdraagbare ziekten, tuberculose). Deze veelzijdigheid aan onderwerpen en organisatoren toont dat het multilaterale kader dynamisch is. De VN hoeft niet op elk thema leidend te zijn en een cruciale impact te hebben. Door te kijken naar meerwaarde, naar wat wel werkt, en door te accepteren dat vooruitgang niet altijd lineair is, kan het Koninkrijk een speler in de VN blijven die, zoals vaak door anderen wordt gezegd, «*punches above its weight.*»

II. Uitvoering van beleidsdoelstellingen van het Koninkrijk via de VN

In de VN-Veiligheidsraad zijn conflictpreventie, *accountability/rule of law* en de modernisering van vredesmissies nu duidelijk op de agenda gezet en zijn er concrete resultaten behaald. Dit vormt ook in brede zin de ambitie van het Koninkrijk voor de 73ste AVVN. Het voorkomen van conflicten voorop – met de aanpak van grondoorzaken en door te investeren in kansen voor mensen¹. Zowel de VN-Veiligheidsraad als de bredere VN-organisatie moeten werken langs de lijnen van een integrale conflictpreventieagenda, op basis van *early warning* en *early action*². De internationale rechtsorde moet garant staan voor de bescherming van burgers, zowel in conflictsituaties als daarbuiten. Geen gebruik van honger als oorlogswapen door landen. Opkomen voor de universele rechten van ieder individu. En vredesmissies moeten doen wat ze beloven: professioneel en goed toegerust werken aan vrede. Deze VNVR-prioriteiten worden als rode draden vervlochten in de AVVN-inzet van het Koninkrijk. Daarnaast zal het Koninkrijk binnen de VN aandacht blijven vragen voor VNVR-resolutie 2166, die alle staten oproept om volledig mee te werken aan het bewerkstelligen van rekenschap voor het neerhalen van MH17.

Preventie: leidraad van een hervormde VN

Het voorkomen van conflicten in plaats van voortdurend branden te blussen. SGVN Guterres noemde dit bij zijn aantreden «*not merely a priority, but the priority.*» Beleid voor effectieve preventie moet worden gemaakt vanuit een geïntegreerde benadering: adresseren van grondoorzaken van conflicten, preventief beleid, *early warning*, stabilisatie en voorkomen dat conflicten niet in dezelfde of in een andere vorm terugkeren. Preventie en de doctrine van *sustaining peace* dient de leidraad te zijn van een hervormde VN-organisatie.

Dat betekent dat verantwoordelijke VN-diensten beter moeten samenwerken én dat de preventieagenda is ingebed in de gehele organisatie: van de bureaus in New York tot de VN-teams op landenniveau. Het Koninkrijk steunt de voorgenomen integratie van taken in een *Department of Political Affairs and Peace-building* (DPPA) en een *Department of Peace Operations* (DPO). Het blijft zaak om verkokering ook in de praktijk te verminderen en de aansluiting te verbeteren met de VN-ontwikkelingsorganisaties, die 60% van hun budgetten besteden in landen die kampen met fragiliteit en conflict. De voorgenomen versterkte positie van de *Resident Coordinator* vergroot de mogelijkheid tot een meer geïntegreerd optreden van de VN op landenniveau. Het Koninkrijk levert een financiële bijdrage aan de VN om deze coördinatoren te ondersteunen.

Internationale rechtsorde, mensenrechten en het tegengaan van straffeloosheid

De VN en het Koninkrijk delen het doel om de internationale rechtsorde te bevorderen, mensenrechten te beschermen en straffeloosheid tegen te gaan (*accountability*). Een solide rechtsorde die toeziet op de naleving en versteviging van internationaal recht en in actie komt bij schendingen, is cruciaal voor duurzame politieke stabiliteit en ontwikkeling. «*No peace*

¹ Zie ook beleidsnota «Investeren in Perspectief – Goed voor de Wereld, Goed voor Nederland» (Kamerstuk 34 952, nr. 1).

² Zie ook beleidsnota «Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie» (GBVS) (Kamerstuk 33 694, nr. 12).

without justice.» Ook in mandaten en middelen van vredesmissies en speciale politieke missies (SPM's) moet meer aandacht komen voor de opbouw van de rechtstaat.

Tijdens de 73ste zitting van de AVVN zal het Koninkrijk zich wederom sterk maken voor vreedzame geschillenbeslechting en *accountability*. Daders van internationale misdrijven als genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden moeten ter verantwoording worden geroepen. Het Koninkrijk is aanjager van het eerste uur van initiatieven en organisaties zoals het Internationaal Strafhof en de bewijzenbank voor Syrië (IIIM) en zal dat blijven. Ook in landensituaties als Myanmar, Libië en Jemen is het Koninkrijk erop gebrand straffeloosheid aan te pakken.

Zoals reeds gemeld aan de Kamer (en conform de gewijzigde motie van het lid Karabulut c.s. (Kamerstuk 34 775 V, nr. 34)) zal het Koninkrijk de oorlog in Jemen in alle VN-fora onder de aandacht blijven brengen. Met gelijkgezinde landen zal worden bezien of een nieuwe politieke resolutie in de VNVR mogelijk is. Actie via een resolutie zou aanvullend zijn op de doorgaande inspanningen om schuldigen ter verantwoording te roepen van schendingen van de mensenrechten en van het humanitair oorlogsrecht. Het Koninkrijk maakt ook een prioriteit van de opvolging van de VN-Mensenrechtenraad-resolutie over Jemen.

De prioritaire mensenrechtenthema's, zoals toegelicht in de Mensenrechtenrapportage 2017: «Actualisering buitenlands mensenrechtenbeleid en resultaten»³, blijven leidend voor het Koninkrijk bij de inzet via de Derde Commissie van de AVVN en in de VN-Mensenrechtenraad. Strijden voor het behoud van bereikte vooruitgang op mensenrechtengebied staat centraal bij de inspanningen van het Koninkrijk, onder meer door onverminderd in te zetten op de vrijheid van religie en levensovertuiging, de vrijheid van meningsuiting, gelijke rechten voor LHBTI's en vrouwenrechten. Als onderdeel hiervan zal samen met Frankrijk opnieuw de tweejaarlijkse AVVN-resolutie over geweld tegen vrouwen worden ingediend. Dit jaar is het Koninkrijk penvoerder en is de focus *gender-based violence*. De belangen van vrouwen en meisjes worden ook consequent meegenomen bij discussies over de verbinding tussen de SDG-agenda, mensenrechten en *accountability*.

Het Koninkrijk investeert tevens in een integrale aanpak in seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en de bestrijding van hiv en aids. Het Koninkrijk ondersteunt daartoe onder andere internationale organisaties – waaronder WHO, UNFPA, UNAIDS, Unicef, GAVI (*Vaccine Alliance*) en het *Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria* (GFATM)⁴.

Modernisering van vredesmissies

VN-vredesmissies spelen een belangrijke rol bij de stabilisatie van landen in conflictsituaties, bij het ondersteunen van politieke vredesprocessen en bij het beschermen van de burgerbevolking. Deze missies opereren steeds vaker in complexe en gevaarlijke omgevingen, zoals in Mali, Zuid-Soedan, de Centraal Afrikaanse Republiek en de Democratische Republiek Congo.

De SGVN heeft hervorming van vredesmissies tot een prioriteit verklaard. Het Koninkrijk heeft ervoor gekozen een voortrekkersrol te spelen op dit terrein, zowel binnen de AVVN als binnen de VN-Veilighedsraad. Het

³ Kamerbrief «Mensenrechtenrapportage 2017» (Kamerstuk 32 735 nr. 198).

⁴ Zie ook beleidsnota «Investeren in Perspectief – Goed voor de Wereld, Goed voor Nederland» (Kamerstuk 34 952, nr. 1).

Koninkrijk behoort tot een kerngroep van landen die een *high-level* VN-bijeenkomst voorbereidt bij de opening van de 73ste AVVN. Dit bouwt voort op het *high-level* debat over de modernisering van vredesmissies, dat het Koninkrijk eind maart jl. organiseerde tijdens het voorzitterschap van de VN-Veiligheidsraad.

Doel van de modernisering van vredesmissies is dat deze effectief en efficiënt kunnen functioneren. Dat vereist een heldere inbedding van vredesmissies in de bredere politieke strategie, gefocuste mandaten, solide leiderschap, betere voorbereiding en adequate ondersteuning van missies, bijvoorbeeld door rotatieschema's en strategische informatievoorziening.

In de hervormingsdiscussie van vredesmissies heeft het Koninkrijk specifiek aandacht voor de rol en betrokkenheid van vrouwen en *gender mainstreaming* in vredesoperaties. Het belang is duidelijk: een diverse samenstelling van troepen en leiderschap draagt bij aan grotere operationele effectiviteit, door bijvoorbeeld beter contact met de lokale bevolking. Op uitnodiging van Canada is het Koninkrijk dit jaar toegetreden tot de «Contact groep van het *Elsie Initiative*», die zich inspant voor het vergroten van het aandeel vrouwen in VN-missies. Ook in 2019 financiert het Koninkrijk de *Female Military Officers Course* van UN Women.

De *UN Peacekeeping Defence Ministerial* vindt in 2019 plaats in New York. Doel van deze bijeenkomst is toezeggingen van lidstaten te krijgen voor meer en betere troepen en capaciteit ten behoeve van VN-vredesmissies. Ook staan er inhoudelijke thema's op de agenda, zoals betere *performance* en training van troepen en de bescherming van de burgerbevolking. Als opvolging van de *Defence Ministerial* van 2017, organiseerde het Koninkrijk op 2 juli 2018 een specifieke conferentie over inlichtingen in VN-missies.

In navolging van vorig jaar geeft het Koninkrijk speciale aandacht aan seksuele uitbuiting en seksueel misbruik door VN-personeel (*Sexual Exploitation and Abuse*, SEA). Het Koninkrijk is van mening dat het *zero-tolerance* beleid van de SGVN de enige manier is om de kwetsbare burgerbevolking in conflictgebieden blijvend te beschermen. De *Circle of Leadership* (opgericht door de SGVN) komt tijdens de ministeriële week opnieuw bijeen. Het Koninkrijk wil op het thema van SEA een voortrekkersrol blijven spelen. In verschillende multilaterale organisaties neemt het Koninkrijk ook het voortouw om het bredere probleem van seksuele intimidatie te bestrijden.

Migratie en vluchtelingen

Het Koninkrijk zet zich tijdens de 73ste AVVN in voor een geïntegreerd migratiebeleid, met aandacht voor de aanpak van grondoorzaken, respect voor mensenrechten, integratie en reguliere migratie, verbeterde opvang in de regio, terugkeer van uitgedoemde asielzoekers en irreguliere migranten, grensmanagement en veiligheidsaspecten die samenhangen met migratie. Wat betreft opvang in de regio zal het Koninkrijk de samenwerking met de VN en internationale financiële instellingen (IFI's) versterken om de perspectieven voor vluchtelingen en gastgemeenschappen te verbeteren. Daarbij ligt het accent op onderwijs en werk.

Het Koninkrijk ziet voor de VN een prominente rol weggelegd voor het bieden van perspectief voor vluchtelingen en gastgemeenschappen. De notie van gedeelde verantwoordelijkheid voor grootschalige vluchtelingen- en migratiestromen wordt momenteel uitgewerkt in de

Global Compact on Refugees (GCR) en de *Global Compact for Migration* (GCM). Hierbij wordt aandacht besteed aan de aanpak van grondoorzaken van irreguliere migratie, de bescherming van mensenrechten, adequate opvang, integratie en reguliere migratie, de (gedwongen) terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers en irreguliere migranten, grensbewaking, grensmanagement en veiligheidsaspecten die samenhangen met migratie. De onderhandelingen over beide *Compacts* moeten eind juli 2018 zijn afgerond waarna zij tijdens de 73ste AVVN worden aangenomen. Ten behoeve van effectieve implementatie van de *Compacts* zal het Koninkrijk een actieve rol blijven spelen in de VN en meer specifiek in de *boards* van relevante VN-organisaties, zoals de UNHCR en de IOM.

Conform het regeerakkoord wil het Koninkrijk de aanpak van mensenhandel- en smokkel verder intensiveren, onder meer door voort te bouwen op het succesvolle initiatief om VN-sancties op te leggen tegen leiders van criminele netwerken in Libië⁵. Het Koninkrijk financiert tevens een studie van het *Counter-Terrorism Executive Directorate* over de relatie tussen mensenhandel en terrorismefinanciering. Daarnaast ontvangen de *United Nations Office on Drugs* (UNODC) en het kantoor van de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens (OHCHR) steun voor een project in de Sahel-regio en West-Afrika gericht op het scheppen van juridische kaders voor de vervolging van mensensmokkelaars. Het project zet eveneens in op de waarborging van mensenrechten en toegang tot justitie van migranten.

Bestrijding van terrorisme en gewelddadig extremisme

De *Global Counter-Terrorism Strategy* (GCTS) van de VN vormt het overkoepelende raamwerk voor de inzet op terrorismebestrijding. Het Koninkrijk maakt zich bij de herziening van de GCTS sterk voor het belang van preventieve maatregelen en de noodzaak zich te richten op de grondoorzaken van terrorisme, het verband tussen georganiseerde misdaad en terrorisme, *Foreign Terrorist Fighters* (FTF's) en hun families, en accountability, bijvoorbeeld door de vervolging en berechting van ISIS-strijders. Deze onderwerpen vormen tevens de prioriteiten op het gebied van terrorismebestrijding in de VNVR.

In de aanpak van terugkerende en relocerende FTF's speelt VNVR-resolutie 2396 (2017) een centrale rol. Het Koninkrijk verkent in dit kader verdere samenwerking met de VN op het gebied van *Passenger Name Record* (PNR) met als doel de wereldwijde capaciteit te versterken om ongewenste reisbewegingen van terroristen in kaart te brengen. Met het eigenstandig ontwikkelde *Travel Information Portal* (TRIP), heeft het Koninkrijk unieke middelen en expertise (onder meer op het vlak van dataprotectie) om een essentiële bijdrage te leveren aan de mondiale implementatie. Het voornemen is de samenwerking met de VN op dit gebied en marge van de 73ste AVVN te formaliseren.

Het *Global Counterterrorism Forum* (GCTF), waar het Koninkrijk met Marokko co-voorzitter van is, speelt een onmisbare rol bij de implementatie van VNVR-resoluties. Tijdens de 73ste AVVN vindt de jaarlijkse ministeriële bijeenkomst plaats van het GCTF. Naast beoogde intensievere samenwerking met de VN, zullen niet-juridisch bindende aanbevelingen worden aangenomen over de omgang met terugkerende families van FTF's, *Home Grown Terrorism*, het verband tussen georganiseerde criminaliteit en terrorisme, en bewijsgaring ten behoeve van berechting en vervolging.

⁵ Zie ook Kamerbrief «Nederlands initiatief VN-sancties mensenhandelaren Libië» (Kamerstukken 32 735 en 28 638, nr. 196).

Humanitaire hulp

De humanitaire noden zijn wereldwijd opnieuw gestegen. Begin 2018 beoogden de VN en partners 90,9 miljoen mensen van essentiële humanitaire hulp te voorzien; inmiddels is dit gestegen tot 95,3 miljoen mensen. Verreweg de meeste humanitaire noden worden veroorzaakt door (langdurige) conflicten. Zolang politieke oplossingen achterwege blijven, blijven noodhulp en inzet om slachtoffers te beschermen en perspectief te bieden onmisbaar. De VN is hierbij een belangrijke partner.

Bijzondere aandacht zal deze AVVN uitgaan naar de opvolging van de baanbrekende resolutie over conflict en honger, die op initiatief van het Koninkrijk in mei 2018 door de VN-Veiligheidsraad met unanimiteit werd aangenomen. Effectieve implementatie van de resolutie vergt integrale politieke en diplomatieke actie om uithongering tegen te gaan en overtreders van het humanitair oorlogsrecht ter verantwoording te roepen. Het Koninkrijk zal hiertoe samen met gelijkgezinde landen, VN-organisaties en relevante humanitaire organisaties het initiatief nemen.

Vroegtijdige actie in humanitaire crises leidt ertoe dat meer levens kunnen worden gered. Het Koninkrijk zet zich daarom in voor het aanjagen van innovatie van de hulpverlening en humanitaire financiering. Daarbij kan gedacht worden aan beter gebruik van data in crisissituaties, ten behoeve van effectievere besluitvorming, in samenwerking met relevante partners, zoals het OCHA *Centre for Humanitarian Data*.

Ondanks de grote gevolgen van crisissituaties voor individuen, gezinnen, gemeenschappen en de samenleving, is psychosociale zorg ernstig onderbelicht. Het Koninkrijk zal hier aandacht aan besteden. Het Koninkrijk zal bovendien aandacht blijven vragen voor de specifieke noden van vrouwen, meisjes, kinderen, ouderen, en mensen met een handicap in crisissituaties, voor het belang van onderwijs in noodsituaties en voor de bescherming van medische faciliteiten en hulpverleners in crisissituaties.

Als grote humanitaire donor en pleitbezorger van de versterking van het humanitaire systeem, wil het Koninkrijk dat afspraken over verbeterde effectiviteit en efficiëntie van de humanitaire hulp worden uitgevoerd, zoals in het kader van de *Grand Bargain*. Nauwe samenwerking met instellingen als de Wereldbank is essentieel om meer transparantie in het humanitaire systeem te bereiken, teneinde de participatie, betrokkenheid en verantwoording binnen het humanitaire systeem te vergroten.

Duurzame ontwikkeling, SDG's en klimaatverandering

In het nieuwe beleid voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking staan de SDG's centraal. Naast het belang van het intensiveren van wereldwijde inspanningen, werkt Nederland ook in eigen land aan de uitvoering van deze VN-doelen⁶. Voor het bereiken van inclusieve, duurzame economische groei zijn onder andere een goed ondernemingsklimaat, toegang tot financiering en infrastructuur nodig. Van belang is ook om verbeterde toegang tot nationale, regionale en internationale markten aan (kleine) producenten en ondernemers in lage- en middeninkomenslanden te bieden. Voor het behalen van de SDG's in 2030 is extra aandacht nodig voor vrouwen, jongeren, de informele sector en het mobiliseren van de private sector.

⁶ Zie ook Kamerbrief «Tweede Nederlandse SDG-rapportage» (Kamerstuk 26 485, nr. 288).

Verduurzaming van de productie, handel en consumptie van goederen en diensten maakt integraal onderdeel uit van de inzet van het Koninkrijk. Binnen de VN bieden de *Guiding Principles on Business and Human Rights* hiervoor een goed kader. Het Koninkrijk denkt constructief mee over het idee voor een VN-verdrag dat voortbouwt op deze bepalingen.

Gezien de toenemende wereldwijde druk op water, door klimaatverandering, de groeiende wereldbevolking, economische en stedelijke ontwikkeling, roept het Koninkrijk de relevante VN-instanties op om in beleidsontwikkeling en besluitvorming alle aspecten van water (economische, sociale, culturele, milieu) mee te nemen en met elkaar te verenigen. Daarnaast zet het Koninkrijk actief in op de ontwikkeling van innovatieve financieringsmogelijkheden voor SDG 6 (schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen).

De VN moet een grote bijdrage leveren aan het voorkomen van klimaatverandering en het verminderen van de impact ervan, in lijn met de Overeenkomst van Parijs. Dat kan door facilitering van de onderhandelingen in UNFCCC-verband, inbedding in de bredere ontwikkelingsagenda en met nadruk op adaptatie in fragiele en de allerarmste landen, en binnen de humanitaire en veiligheidsagenda's. Omdat klimaatverandering de grondoorzaken van migratie en instabiliteit kan voeden, pleit het Koninkrijk voor een *institutional home* in de VN voor klimaat en veiligheid: een geïstitutionaliseerde samenwerking tussen relevante VN-onderdelen zoals UNEP, UNDP en DPA.

In de VN-Veiligheidsraad vraagt het Koninkrijk binnen relevante crisissituaties doorgaand aandacht voor de invloed van klimaat(verandering) en waterschaarste. Ook roept het Koninkrijk de VNVR op om de grondoorzaken van conflict en instabiliteit tijdig aan te pakken, en daarbij alert te zijn op de veiligheidsrisico's van water en klimaat. De bedreigingen voor kleine eilandstaten in ontwikkeling (SIDS – *Small Islands Developing States*), zoals de Caribische delen van het Koninkrijk, zijn hiervan een voorbeeld. Het Koninkrijk blijft wijzen op de noodzaak van gezamenlijke risicoanalyses door de verschillende VN-instanties.

Einde VNVR-lidmaatschap en opvolging in de AVVN

Het einde van het lidmaatschap van het Koninkrijk van de VN-Veiligheidsraad (op 31 december 2018) betekent niet dat het Koninkrijk een stap terug doet bij de inspanningen om de leidende beleidsdoelstellingen via de VN te bevorderen. De inzet op de drie prioriteiten van het VNVR-lidmaatschap in brede zin, zullen waar mogelijk worden voortgezet binnen alle VN-fora, waaronder de AVVN. Het Koninkrijk wil de samenhang van de beleidsinzet blijvend versterken en zorgen voor opvolging van thema's en initiatieven door bijvoorbeeld nieuwe VNVR-leden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag

Dit verslag is een bijlage bij de Kamerbrief over de Koninkrijksinzet bij de 73ste Algemene Vergadering van de verenigde Naties (AVVN). Een verslag specifiek over de ministeriële week van de vorige AVVN ging u reeds toe op 24 oktober 2017 (Kamerstuk 26 150, nr. 167). Hieronder wordt op hoofdlijnen teruggeblikt op de inzet en geboekte resultaten van het Koninkrijk in het afgelopen zittingsjaar tot nu toe (72ste AVVN) op de prioritaire beleidsonderwerpen.

Hervormingsagenda van de VN

Complexe uitdagingen op het gebied vrede en veiligheid, humanitaire crises, duurzame ontwikkeling en mensenrechten maken dat de VN zich moet aanpassen. Secretaris-Generaal van de VN (SGVN) António Guterres leidt een ambitieuze hervormingsagenda langs drie sporen: hervorming van de vrede- en veiligheidsarchitectuur, versterking van het management van de organisatie en verbetering van het VN-ontwikkelingssysteem. Over de voortgang en behaalde resultaten is uw Kamer reeds geïnformeerd⁷. Ook binnen de onderstaande beleidsthema's wordt hierop teruggeblikt.

Vrede en veiligheid

In 2016 namen lidstaten de zogenaamde *sustaining peace* resoluties aan in de AVVN en de VN-Veilighedsraad, met ambitieuze doelen ten aanzien van preventie en duurzame vredesopbouw. Bij wijze van opvolging hiervan werd in april jl. een resolutie aangenomen over het rapport van de Secretaris-Generaal. Deze resolutie is echter weinig actiegericht en is tekenend voor het versmalde draagvlak voor de uitvoering van de *sustaining peace* agenda. Het Koninkrijk wil dat de VN de coördinatie en samenhang tussen verschillende initiatieven op dit terrein verbetert en partnerschappen met lidstaten en andere betrokkenen versterkt. Er werd echter geen overeenstemming bereikt over bescheiden voorstellen voor (hogere en structurele) financiering van de *sustaining peace* agenda.

VN-vredesoperaties zijn onmisbaar om stabiliteit en veiligheid te brengen in conflictsituaties. Het Koninkrijk heeft zowel in de VNVR als in de AVVN een bijdrage geleverd aan de hervorming van vredesmissies. Het Koninkrijk organiseerde op 28 maart 2018 een *high-level* debat over de modernisering van VN-vredesmissies in de VN-Veilighedsraad, voorgezeten door Minister-President Rutte. Centraal stond de verbetering van mandaten, bijvoorbeeld op het vlak van geïntegreerd samenwerken, de rol van vrouwen in vredesprocessen en het monitoren van mensenrechten. In de AVVN heeft het Koninkrijk met succes aangedrongen op beter gebruik van indicatoren om bescherming van burgers en het optreden van blauwhelmen transparanter te maken.

Het Koninkrijk gaf financiële steun aan het *Department for Peacekeeping Operations* (DPKO) om troepenwerving te professionaliseren en meer vrouwen op hogere posities binnen peacekeeping missies te plaatsen. Ook heeft het Koninkrijk DPKO aangemoedigd om meer werk te maken van het opstellen van rotatieschema's voor belangrijke capaciteiten, zodat lidstaten van tevoren weten door wie zij worden afgelost en de VN meer zekerheid heeft op langere termijn. Dit heeft onder andere geresulteerd in een eerste *Force Generation* conferentie voor MINUSMA, in mei 2017, die onder meer gericht was op helikopters. Duitsland heeft vanaf zomer 2017

⁷ Kamerbrief «Stand van zaken omtrent hervormingsagenda Verenigde Naties» (Kamerstukken 26 150, nr. 169).

de helikopters in Gao geleverd. Recent heeft Canada aangegeven dat het Duitsland op het punt van helikopters zal aflossen in de zomer van 2018.

Het Koninkrijk was in november 2017 co-host van de *Defence Ministerial* in Vancouver over VN-vredesoperaties. Op deze conferentie werden door meerdere landen toezeggingen gedaan voor het leveren van meer troepen en capaciteiten voor VN-missies. Als voorbereiding van de *Defence Ministerial* organiseerde het Koninkrijk samen met Rwanda in Kigali een conferentie in het teken van bescherming van de burgerbevolking en *early warning and rapid deployment*.

Rechtsorde, mensenrechten en accountability

Het Koninkrijk behaalde bij de 72ste AVVN resultaten op verschillende prioritaire thema's van het mensenrechtenbeleid. In september 2017 bereikte het Koninkrijk en enkele gelijkgezinde landen consensus binnen de Mensenrechtenraad over een Jemen-resolutie, waarmee een *Panel of Eminent Experts* werd aangesteld dat onafhankelijk onderzoek doet naar mensenrechtenschendingen in het land. De VN-resolutie over *Safety of Journalists and the Issue of Impunity* keurt op initiatief van Nederland netwerkverstoringen door overheden af. Ten slotte namen het Koninkrijk en Sierra Leone in de Mensenrechtenraad met succes het voortouw bij onderhandelingen over een resolutie over kindhuwelijken in humanitaire situaties. Tachtig landen steunden dit initiatief en de resolutie werd met consensus aangenomen.

Het Koninkrijk heeft zijn stevige profiel ten aanzien van de bewijzenbank voor Syrië (IIIM) verder uitgebreid. Het heeft bijgedragen aan een voortvarende start van de werkzaamheden van het IIIM door een expertmeeting te organiseren in Den Haag gericht op de praktische uitwerking van de taken van het IIIM. Het is van belang dat het IIIM, *civil society* en (Europese) nationale aanklagers goed samenwerken. In april 2017 faciliteerde het Koninkrijk een bijeenkomst die uitmondde in een samenwerkingsprotocol tussen het IIIM en 28 Syrische ngo's. In mei 2018 was Nederland gastland voor een bijeenkomst tussen het IIIM en Europese aanklagers aangesloten bij het Genocide Netwerk van de Europese Unie, inclusief Canada, de Verenigde Staten en Zwitserland. Het Koninkrijk maakte tijdens het open debat over Internationaal Recht in de VN-Veiligheidsraad op 17 mei jl. bekend het IIIM te steunen met een aanvullende bijdrage van EUR 2,5 miljoen.

Het Koninkrijk ondertekende in september 2017 het *Compact on preventing and addressing sexual exploitation and abuse* (SEA) en trad toe tot de *Circle of leadership* van de SGVN gericht op de aanpak van seksuele uitbuiting en misbruik. Daaropvolgend steunde en organiseerde het Koninkrijk relevante trainingen voor militairen, politie en civiele medewerkers van VN-vredesmissies. In verschillende multilaterale organisaties nam het Koninkrijk recent het voortouw om het bredere probleem van seksuele intimidatie te bestrijden⁸. In de zogenaamde *scorecards*, waarin de effectiviteit van multilaterale organisaties (inclusief de VN) wordt beoordeeld, worden voortaan indicatoren gebruikt om de voortgang te monitoren.

Het Koninkrijk hield «MH17» op de internationale agenda door binnen de VN aandacht te vragen voor VNVR-resolutie 2166, die alle staten oproept om volledig mee te werken aan het bewerkstelligen van rekenschap voor het neerhalen van de vlucht. Op 29 mei jl. riep het Koninkrijk in de

⁸ Zie ook Kamerbrief «Maatregelen ter bestrijding van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij hulp- en OS-organisaties» (Kamerstuk 34 775 XVII, nr. 61).

VN-Veiligheidsraad de Russische Federatie op om verantwoordelijkheid te nemen voor zijn aandeel in het neerhalen van vlucht MH17, daarover in gesprek te treden met Nederland en Australië, en volledig mee te werken aan het lopende strafrechtelijke onderzoek.

Bestrijding van terrorisme en gewelddadig extremisme

Terrorismebestrijding stond ook en marge van de 72ste ministeriële week van de AVVN hoog op de agenda met het *Global Counterterrorism Forum* (GCTF). De politieke verklaring bevestigde de gezamenlijke en voortduurende inzet van dertig landen in de strijd tegen terrorisme wereldwijd. In aanwezigheid van ruim twintig Ministers werd bovendien unaniem ingestemd met de verlenging van het co-voorzitterschap van het Koninkrijk en Marokko.

Doel van het GCTF is het ontwikkelen van concrete beleidsacties, daarmee bijdragend aan de implementatie van VN-resoluties en de *Global Counter-Terrorism Strategy* (GCTS). In 2017 zijn aanbevelingen aangenomen over de bescherming van openbare gelegenheden, de zogenaamde *soft targets* en het tegengaan van het online verspreiden van extremistisch gedachtengoed. Het Koninkrijk investeert daarnaast EUR 3 miljoen in het adresseren van veiligheidsaspecten gerelateerd aan terugkerende families, de verbinding tussen georganiseerde misdaad en terrorisme, en de ontwikkeling van weerbaarheid van gemeenschappen in landen waar radicalisering plaatsvindt.

In het kader van de tweejaarlijkse evaluatie van de GCTS liet het Koninkrijk samen met Noorwegen en Zwitserland een analyse uitvoeren door het *Global Center on Cooperative Security*⁹. Belangrijkste uitkomst was de noodzaak van een gebalanceerde aanpak tussen preventieve en repressieve maatregelen, betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld, en het belang van het waarborgen van mensenrechten in de strijd tegen terrorisme.

Humanitaire hulp

In 2017 hadden 105,1 miljoen mensen wereldwijd humanitaire hulp nodig om te kunnen overleven of een menswaardig bestaan op te bouwen. De VN-*appeals* (verzoek tot financiering) stegen gelijktijdig tot USD 12,6 miljard; de middelen bleven echter ontoereikend om alle humanitaire noden te verlichten. Tijdens de 72ste AVVN werd aangedrongen op het nakomen van financiële beloftes van lidstaten. Ook pleitte het Koninkrijk voor daadwerkelijke uitvoering van de afspraken in het kader van de *World Humanitarian Summit* van 2016 en de *Grand Bargain* tussen donoren en uitvoerende organisaties.

Het Koninkrijk agendeerde in de 72ste AVVN de aanpak van voedselonze-kerheid als gevolg van conflict, inclusief het gebruik van uithongering als oorlogsmethode. Ook vroeg het Koninkrijk aandacht voor de bescherming van medische faciliteiten en hulpverleners in conflictsituaties, en voor het belang van gedegen dataverzameling over aanvallen op medisch personeel en medische faciliteiten, zodat aanvallen worden gedocumenteerd en daders kunnen worden vervolgd. Ook heeft het Koninkrijk aangedrongen op het verbreden van de donorbasis van belangrijke humanitaire fondsen zoals het *Central Emergency Response Fund*.

⁹ Rapport «Blue Sky IV: Clouds Dispersing?» Link: <http://www.globalcenter.org/publications/blue-sky-iv-clouds-dispersing>.

De AVVN heeft in december 2017 resoluties aangenomen over het versterken van de coördinatie van humanitaire hulp (de zogeheten humanitaire omnibus-resolutie, waarbij het Koninkrijk de rol van medeonderhandelaar op zich had genomen), veiligheid en bescherming van humanitair personeel, natuurrampen, ontheemden, humanitaire hulp in Afrika, ontminning, hulp aan Palestijnen, *Disaster Risk Reduction*, en UNHCR. In de humanitaire omnibus-resolutie werden waardevolle toevoegingen opgenomen over de bescherming van humanitair personeel, de aanpak van *gender-based violence*, en de uitvoering van de afspraken uit de *Grand Bargain*. Ook werden passages opgenomen die het verband leggen tussen de huidige voedselcrises en conflict, hetgeen instrumenteel is geweest voor de succesvolle aanneming van de Veiligheidsraadresolutie over conflict en honger (mede-ingediend door het Koninkrijk) in mei 2018.

Het Koninkrijk zette zich in 2017 opnieuw in om de efficiëntie en effectiviteit van het humanitaire systeem te versterken ten behoeve van mensen in nood. De nadruk lag hierbij op het vergroten van de transparantie over de besteding van humanitaire hulp, aandacht voor lokale organisaties en participatie van de getroffen bevolking, gezamenlijke analyses en planning van humanitaire organisaties, flexibele en meerjarige financiering, lagere overheadkosten, en meer gebruik van *cash* als hulpverlening.

Onder het voorzitterschap van het Koninkrijk nam de VNVR op 15 maart jl. tevens een voorzittersverklaring aan over de humanitaire situatie in Jemen. De VNVR gaf hiermee een duidelijk signaal aan alle partijen over de noodzaak tot verbetering van humanitaire toegang.

Duurzame ontwikkeling, SDG's en klimaatverandering

Het Koninkrijk maakt serieus werk van de Overeenkomst van Parijs, tot stand gekomen onder de *United Nations Framework Convention on Climate Change* (UNFCCC). Het kabinet heeft door middel van de Kamerbrief over de inzet van het kabinet voor het Klimaatakkoord¹⁰ aangeduid op welke manier het Koninkrijk de klimaatdoelen wil behalen. Financiering van klimaatactiviteiten in ontwikkelingslanden is eveneens zeer belangrijk om de gezamenlijke ambities uit de Overeenkomst van Parijs te behalen. Het Koninkrijk heeft zich bij verschillende internationale organisaties ingezet voor meer aandacht binnen de organisatie voor klimaatverandering, zowel bij de multilaterale ontwikkelingsbanken als binnen de VN.

Op 31 mei nam de AVVN de resolutie *Repositioning of the UN Development System* aan. Deze resolutie geeft Secretaris-Generaal Guterres de benodigde – en door het Koninkrijk gewenste – mandaten voor hervorming van het VN-ontwikkelingssysteem. Het doel is om de samenwerking, transparantie en efficiëntie van VN-ontwikkelingsorganisaties te verbeteren voor het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Grootste twistpunt was de versterking van de positie van *Resident Coordinator*, het hoofd van het VN-landenteam ter plekke.

In de VN-Veiligheidsraad vroeg het Koninkrijk aandacht voor het aanpakken van grondoorzaken van conflict en instabiliteit, waaronder water en klimaat. Het Koninkrijk initieerde daartoe een briefing over het Tsjaadmeerbassin, waarbij de meerderheid van de Veiligheidsraadleden de relevantie van klimaat voor veiligheid erkende en de VN opriep tot

¹⁰ Zie ook Kamerbrief «Kabinetsaanpak Klimaatbeleid» (Kamerstuk 32 813, nr. 163).

gedegen risicoanalyses en risicomanagement. Daarnaast slaagde het Koninkrijk erin om de Veiligheidsraad voor het eerst de negatieve effecten van klimaat en water op de veiligheid in West-Afrika, Sahel en Somalië te laten erkennen. Daarmee houdt het Koninkrijk klimaat en veiligheid en de noodzaak van *early warning* op de agenda.

Ook het belang van de *Small Island Developing States* (SIDS) is gediend bij meer aandacht van de Veiligheidsraad en de VN als geheel voor de veiligheidsrisico's van klimaatverandering. In dat kader vestigde het Koninkrijk tijdens de Arria-bijeenkomst van de VNVR over klimaat in december jl. aandacht op de problematiek van de SIDS.

Ook buiten de Veiligheidsraad vroeg het Koninkrijk actief aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering en *water stress*. Bijvoorbeeld via het raamwerk van de SAMOA *Pathway*. Het Koninkrijk zette het probleem van zeespiegelstijging letterlijk in de schijnwerpers op 22 maart 2018, Wereldwaterdag, door «Waterlicht» van Studio Roosegaarde naar New York te halen. Deze installatie toonde aan hoe hoog de waterstand in New York zou zijn als er niet wordt ingegrepen.

Migratie en vluchtelingen

Tijdens de VN-top op 19 september 2016 is de verklaring van New York voor Vluchtelingen en Migranten aangenomen. Er is gevolg gegeven aan de oproep om een *Global Compact on Refugees* (GCR) en een *Global Compact on Migrants* (GCM), twee sets mondiale beleidsafspraken, tot stand te brengen. Het resultaat is dat de consultaties en onderhandelingen over respectievelijk de GCR en de GCM zich thans in de eindfase bevinden. Het uitgangspunt van de inzet van het Koninkrijk en de EU voor beide *compacts* is de verankering van een geïntegreerde en gebalanceerde aanpak in de conceptteksten. Doel van de *compacts* is om de internationale samenwerking op alle aspecten van de opvang en bescherming van vluchtelingen, gedwongen ontheemden en (irreguliere) migranten te verbeteren.

In de VN-Veiligheidsraad diende het Koninkrijk met succes een voorstel in voor gerichte sancties tegen mensenhandelaren- en smokkelaars actief in Libië. Het was de eerste keer dat de VN-Veiligheidsraad sancties oplegde aan leiders van gewelddadige mensenhandel- en smokkelorganisaties. Door deze netwerken te treffen met sancties kunnen Libië en andere landen meer grip krijgen op deze criminele activiteiten¹¹.

¹¹ Zie ook Kamerbrief «Nederlands initiatief VN-sancties mensenhandelaren Libië» (Kamerstukken 32 735 en 28 638, nr. 196).